

HELSINGIN KULTTUURISTRATEGIA 2012–2017

JOHDANTO

Helsinki – ihmisten kaupunki

Kaupungin tekee ainutlaatuiseksi sen henki. Se rakentuu konkreettisen ja fyysisen elinympäristön varaan, mutta kaupungin ilmapiirin määrittelevät ihmisten ajatukset, ideat, unelmat, toiveet ja elämäntavoitteet. Kaupunki on yhtä kuin siinä vaikuttavat ihmiset, ja juuri ihmiset ovat kaupungin suuri mahdollisuus.

Kulttuuripolitiikan tavoite on ylläpitää ja vahvistaa Helsingissä rakenteita, jotka tukevat kaupunkilaisten luovaa toimintaa. Kaupunki toimii kannustavana ja virikkeellisenä alustana kaupunkilaisten kulttuuripyrkimyksille. Tavoitteen mukaisesti kaupunkilaiset voivat sukupuolesta, iästä, syntyperästä tai sosiaalisesta asemasta riippumatta kokea Helsingin houkuttelevana luovien mahdollisuuksien maisemana.

Kaupungin kaksikielisyys on olennainen osa kaupungin historiaa ja identiteettiä. Myös kulttuurien välinen vuoropuhelu on osa Helsingin monimuotoista arkea.

Kaupunki näkee kulttuuripolitiikassaan arvon yhtä hyvin ruohonjuuritason kulttuuritoiminnassa kuin taiteen huippuosaajien ammatin harjoittamisessa ja pyrkii parantamaan toiminnan edellytyksiä kautta koko kulttuurin kentän. Kaupungin ja muiden toimijoiden suhtautumista kulttuuriin määrittää luova leikkimieli.

Kaupunki tunnistaa ja tunnustaa taiteen itseisarvon. Sen ohella kulttuurilla on lukuisia kerennaisvaikutuksia yhteiskuntaan. Kukoistava taide- ja kulttuurielämä takaa kaupunkilaisten elämänlaadun, vahvistaa henkistä hyvinvointia, ehkäisee syrjäytymistä ja edistää monikulttuurisuutta. Se lisää kaupungin vetovoimaa myös kansainvälisesti ja luo suotuisat olosuhteet luovalle taloudelle työllisyydelle.

Kulttuuri on menneen tuntemusta ja tulevaisuuden rakentamista. Kulttuuripolitiikka on elämänpolitiikkaa. Kulttuuristrategian tavoitteena on, että kulttuurin asema näkyy, kuuluu ja vahvistuu entisestään Helsingissä tulevina vuosina. Se on kaikkien helsinkiläisten etu.

Tuula Haatainen
Sivistys- ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtaja

SISÄLLYS

JOHDANTO	2
HELSINGIN KULTTUURIPOLITIIKAN VISIO JA ARVOT	4
KULTTUURIPOLITIIKAN TAVOITTEET	5
HELSINGIN KULTTUURIPOLIITTISET PERIAATTEET	6
STRATEGISET LINJAUKSET JA TOIMENPITEET	8
HYVINVOINTIA KULTTUURIPALVELUISTA	9
MONIEN KULTTUURIEN HELSINKI	10
YMPÄRISTÖ JA KAUPUNKIRAKENNE	11
KULTTUURI - KAUPUNGIN VETOVOIMA	12

HELSINGIN KULTTUURIPOLITIIKAN VISIO JA ARVOT

Kulttuurin visio

Helsinki on monimuotoinen ja omaleimainen taiteen, luovuuden ja kulttuurin keskus sekä kansainvälisesti kiinnostava kulttuurin edelläkävijä Itämeren alueella.

Kaupungin arvot

Kaupungin kulttuuripalvelujen arvoperustana on pohjoismainen hyvinvointivaltio, jossa kunnalla ja valtiolla on laaja yhteinen vastuu palvelujen tuottamisesta.

Kaupunki tuottaa kulttuuripalveluja ja luo suotuisia edellytyksiä taiteen harjoittamiselle ja monipuolisille kulttuurielämyksille.

Kulttuuripolitiikan toteuttamista ohjaavat kaupungin toiminnassa seuraavat yhteiset arvot:

- luovuus
- asukaslähtöisyys
- ekologisuus
- oikeudenmukaisuus
- taloudellisuus
- turvallisuus
- yrittäjämielisyys

KULTTUURIPOLITIIKAN TAVOITTEET

Kulttuuristrategia vahvistaa kulttuurin roolia kaupungissa ja kaupunkilaisten elämässä. Strategiassa linjataan keskeiset tavoitteet ja esitetään keinot niiden toteuttamiseksi yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

Helsingin kulttuuripolitiikan tavoitteet ovat pitkälle yhteneväiset liikunta- ja nuorisopolitiikan tavoitteiden kanssa. Yhteisiin tavoitteisiin kuuluu helsinkiläisten elämänlaadun ja toimintakykyisyyden parantaminen. Tavoitteena on myös yhteisöllisyyden ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymiskehityksen ehkäisy ja monikulttuurisen kaupungin kehitys. Kulttuurinen moninaisuus auttaa kulttuurin perustan vahvistamista ja uudistumista.

Helsingin vahvuutena on laaja kulttuurialojen koulutus, täällä sijaitsevat myös keskeiset kulttuurilaitokset. Sen lisäksi noin puolet koko maan kulttuurialojen tekijöistä asuu Helsingissä. Näillä on merkittävä rooli, kun luodaan ihmisiä, yrityksiä ja investointeja houkutteleva kansainvälinen toimintaympäristö. Kulttuuritarjonta ja -palvelut vaikuttavat kaupungin profiiliin, kilpailukykyyn ja vetovoimaisuuteen.

Edistämällä luovan työn toimintaedellytyksiä kaupunki lisää kaupunkilaisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään. Tämä lisää vuorostaan kulttuurista osaamista, itsetunte-
musta ja kriittistä ajattelua. Tukemalla kulttuurin taloutta kaupunki vahvistaa elinvoimaisuuttaan ja työllisyyttä. Näin sivistys, luovuus, osaaminen ja innovatiivisuus lisääntyvät.

HELSINGIN KULTTUURIPOLIITTISET PERIAATTEET

Helsinki noudattaa kulttuuripalveluja kehittäessään seuraavia periaatteita.

Kulttuuri kuuluu peruspalveluihin

Kulttuuripalvelut ovat olennainen osa Helsingin peruspalveluja. Kulttuurinen monimuotoisuus on innovaatioiden ja luovuuden lähde.

Taiteilijoilla ja muilla luovan työn tekijöillä on tärkeä rooli kaupunkilaisten luovuuden ja kriittisen, osallistuvan kansalaisuuden kehittymiselle.

Kaupunki tukee niin kaupunkilaisten omaa kulttuuritoimintaa kuin myös uutta luovaa, rajoja rikkovaa ja korkeaa ammattitaitoa vaativaa työtä.

Kaupunki huolehtii osaltaan kulttuurin toimitiloista ja niiden sekä kulttuuripalveluiden esteettömyydestä.

Kulttuuri on kansalaisyhteiskuntaa

Kaupunkilaiset, kansalaisyhteiskunta ja hallinto muodostavat yhteisen kokonaisuuden. Lähtökohtia ovat vuoropuhelu, eri kulttuurien yhteiselo ja kulttuurienvälisyys.

Kulttuuripolitiikan näkökulmaa tarvitaan myös kaupungin elinkeinopolitiikan, sosiaali- ja terveyspolitiikan, opetuksen, ympäristöpolitiikan ja kaupunkisuunnittelun alueilla. Kulttuurin avulla edistetään sukupuolten tasa-arvoa.

Kulttuuri on kestävä kehitystä

Kestävä kehitys ja ekologinen ajattelu uudistavat toiminta- ja ajattelutapoja. Aineeton kulutus, immateriaalisuus ja elämyksellisyys ovat olennaisia kulttuurin kokemiselle.

Kulttuuri auttaa integroitumaan yhteiskuntaan, ehkäisee syrjäytymistä ja rikastaa ihmisten henkistä pääomaa. Kulttuuristen ilmaisujen monimuotoisuus luo hyvinvointia ja on kaupungin kehitykselle tärkeää. Kulttuurin kentän hyvinvointi on rikastuttava osa kaupungin kulttuurielämää. Julkiset tilat, paikat ja kadut ovat kulttuurielämälle tärkeitä foorumeita.

Kulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä ja edistää terveyttä

Kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus on tärkeää koko ihmisen elinkaaren aikana. Tasa-arvo ja ennakkoluuloton asennoituminen tarjoavat kasvualustan uusille kulttuurin muodoille. Kulttuurilla on myönteisiä terveysvaikutuksia ja se voi edistää tasa-arvoa. On tärkeää, että kulttuuri saavuttaa laajasti aina uusia yleisöjä, harrastajia ja tekijöitä.

Teknologiaa ja kehittyvää informaatioyhteiskuntaa hyödyntämällä kaupunkilaisille tarjotaan kulttuuriin liittyvää tietoa.

Kulttuuri luo taloudellista kasvua

Kulttuurilla on selkeä taloudellinen merkitys. Luovan työn tekijät tuottavat osaltaan taloudellista kasvua, hyvinvointia ja yrittäjyyttä kaupungin hyväksi.

Kaupungilla on merkittävä vastuu kulttuurin rahoittamisesta. Kulttuurin rahoituspohjaa on mahdollista laajentaa ja löytää sitä täydentäviä rahoitusmalleja ja sitä kautta toimintaedellytyksiä. Samalla luovan työn tekijöiden oikeuksia kunnioitetaan.

Kulttuuri tuo moniäänisyyttä

Edellä mainittuja Helsingin kulttuuripoliittisia periaatteita toteutetaan monilla eri tavoilla, kuten avustamalla taidetta ja kulttuuria, luomalla suotuisia edellytyksiä kansalaisten omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle ja toteuttamalla kulttuuripalveluja erilaisin strategisin kumppanuuksin.

STRATEGISET LINJAUKSET JA TOIMENPITEET

Helsingin kulttuurisstrategiassa painotetaan neljää kokonaisuutta, jotka ovat:

1. Hyvinvointia kulttuuripalveluista
2. Monien kulttuurien Helsinki
3. Ympäristö ja kaupunkirakenne
4. Kulttuuri - kaupungin vetovoima

1. HYVINVOINTIA KULTTUURIPALVELUISTA

Kulttuuri lisää hyvinvointia ihmisen koko elinkaaren aikana. Aikuisille on tarjolla laaja kirjo kulttuuripalveluja helsinkiläisissä taide- ja kulttuurilaitoksissa ja myös vapaan sivistystyön piirissä. Näiden palvelujen rinnalla lisätään erityisesti nuorten mahdollisuuksia kokeilla eri kulttuuri- ja taiteenlajeja ja harrastaa niitä tavoitteellisesti. Lasten, vanhusten ja vammaisten kulttuuripalveluihin panostetaan. Kulttuurista osaamista ja osallisuutta vahvistetaan ja ehkäistään näin syrjäytymisen vaaraa.

Kulttuurin, taiteen ja liikunnan hyödyntäminen osana sosiaali- ja terveystointia sekä päivittäistä hoivatyötä vahvistaa asiakkaiden hyvinvointia. Sivistystoimi toteuttaa yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa toimintatapoja ja – malleja, joissa kulttuurin hyödyntämistä näissä vahvistetaan.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

- Käynnistetään koko kaupungin laajuinen Kulttuuria kouluihin -hanke
- Alle kouluikäisille suunnatut liikunta- ja kulttuuriharrastukset toteutetaan lasten tutussa kasvuympäristössä. Lasten lähikulttuuripalveluiden saatavuutta lisätään olemassa olevia tiloja hyödyntäen erityisesti alueilla, joilla ei ole riittävästi kulttuuritarjontaa.
- Lisätään 7-12-vuotiaiden lasten mahdollisuuksia osallistua pääkaupunkiseudulla kouluajalla kulttuuri- ja liikuntatoimintaan ja huolehditaan siitä, etteivät julkisen liikenteen maksut ole osallistumisen esteenä.
- Laajennetaan koulutilojen käyttöä taiteen perusopetukseen sekä kulttuuri- ja taide-, kansalais- ja yhteisötoimintaan, erityisesti keskusta-alueen ulkopuolella. Tilojen hinnoittelu tukee niiden tehokasta käyttöä tähän toimintaan.
- Vahvistetaan yhteistyötä kulttuurisen vanhustyön kentällä toimivien tahojen välillä, jotta ikääntyvien hyvinvointi ja toimintakyky turvataan.
- Kiinnitetään huomiota julkista tukea saavien taide- ja kulttuurilaitoksien yhteisöllisten ja yleisötyön tavoitteiden asettamiseen avustuksia myönnettäessä. Samalla lisätään mahdollisuuksia näiden kulttuurihankkeiden pitkäjänteiseen tukemiseen.
- Kehitetään taiteen perusopetuksessa eri taiteenalojen avustusperusteita ja niiden läpinäkyvyyttä ja yhdenmukaistetaan ne. Huolehditaan alueellisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta.
- Tuetaan taiteilijoiden työllistymistä hyvinvointipalveluissa. Tarjotaan Helsingin työttömille taiteilijoille suunnitelmallisesti mahdollisuuksia työskennellä päiväkodeissa, kouluissa ja hoitolaitoksissa.

2. MONIEN KULTTUURIEN HELSINKI

Helsinki on kansainvälinen ja monikulttuurinen ja haluaa edelleen kehittyä avoimena ja monimuotoisena kulttuurikaupunkina. Monien kulttuurien Helsingissä erilaisilla kulttuurin muodoilla on tilaa kasvaa ja uudistua. Helsingin kulttuurielämä sykkii koko kaupungissa ja kaupunkilaiset ja asukasjärjestöt järjestävät runsaasti kulttuuritapahtumia. Helsinki on taiteilijoiden kaupunki, jossa asuu suuri osa Suomen eri taiteen alojen taiteilijoista. Kaupungin tehtävänä on luoda edellytyksiä taiteilijoiden työskentelylle ja luovalle yrittäjyydelle. Helsinki tukee taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksia myöntämällä avustuksia sekä tarjoamalla esiintymis- ja harjoitustiloja. Helsinki on myös kulttuurialan koulutuksen merkittävä keskittymä. Helsinki on kaksikielinen kaupunki, ja suomenruotsalainen kulttuuri on osa Helsingin kulttuurielämää. Kulttuurin saavutettavuus on kaikkien oikeus ja vähemmistöjen ja eri kieliryhmien tarpeet otetaan huomioon. Kulttuurilla on myös merkittävä myönteinen vaikutus maahanmuuttajien kotoutumiselle.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

- Kehitetään Helsingin kulttuuripalveluita joustavammaksi, jotta pystytään vastaamaan muuttuvan taide- ja kulttuurikentän sekä kasvavan kaupunkirakenteen tarpeisiin. Kaikkia palveluita ei tuoteta itse, vaan niiden luomiseksi uusilla alueilla pyritään yhteistyöhön kulttuurikentän kanssa. Tämä kustannustehokas tapa edellyttää avustusten lisäämistä ja avustusjärjestelmän kehittämistä.
- Hyödynnetään Suomen Kansallisoopperan puitesopimukseen perustuvia yhteistyömuotoja ja kiinnitetään erityishuomiota yleisöyhteistyöhön ja yhteisöllisiin hankkeisiin.
- Kaupungin toimintaa suunnataan festivaalien yhteisten rakenteiden kehittämiseen, Festivaalitoiminta-avustuksia kohdennetaan aiempaa tavoitteellisemmin. Vakiintuneiden festivaalien rinnalle mahdollistetaan uusien festivaalien pääsy kaupungin tuen piiriin. Festivaalien kansainvälistymistä edistetään.
- Edistetään paikallista ja omaehtoista kulttuuritoimintaa tukemalla alueellisia aloitteita ja varmistetaan toimintaan tarvittavien tilojen saatavuus eri kaupunginosissa.
- Vahvistetaan kulttuuristen vähemmistöjen mahdollisuuksia harjoittaa omaa kulttuuriaan ja edistetään yhteisten kulttuurihankkeiden syntymistä kaupungin eri alueilla.
- Vahvistetaan art house-, klassikko- ja lastenelokuvan näkyvyyttä yhteistyössä elokuvakentän eri toimijoiden kanssa.

3. YMPÄRISTÖ JA KAUPUNKIRAKENNE

Kulttuuritoiminta on keskeisessä asemassa Helsingin kaupunkirakennetta kehitettäessä ja kaupungin elinvoimaisuuden turvaamisessa. Tarkastelun kohteina ovat uudet asuinalueet, vanhojen tilojen kulttuurikäyttö ja rakennusperinnön vaaliminen. Kehitetään edelleen ns. prosenttiperiaatetta, jossa tiettyjen rakennushankkeiden investointirahoista kohdennetaan määräraha rakennushankkeessa toteutettavaan taideteokseen. Uusilla, vasta rakentuvilla alueilla tälle periaatteelle haetaan uusia toteuttamisen tapoja. Asuinalueita tiivistetään täydennysrakentamisella ja uutta käyttötarkoitusta tarvitsevia, säilytettäviä vanhoja tiloja otetaan kulttuurin käyttöön. Katutaide ja ympäristötaide nähdään osana kaupunkikuvan elävöittämistä. Kaupunkitilan uudenlainen käyttö on osa tulevaisuuden Helsinkiä. Uusilla asuinalueilla huolehditaan aktiivisesta kulttuuritoiminnasta muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

- Varmistetaan, että uusia julkisia tiloja rakennettaessa tai vanhoja korjattaessa niistä löytyy taide- ja kulttuuritoiminnalle soveltuvia tiloja. Otetaan mahdollisuuksien mukaan kaupungin omistuksessa olevia suojeltuja rakennuksia kulttuurikäyttöön.
- Lisätään kaupungin hallinnoimien tyhjen tilojen väliaikaista kulttuurikäyttöä kansainvälisten esimerkkien pohjalta.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan toteuttamaan Helsingin keskustaan koko kaupunkia palvelevan uuden keskustakirjaston. Maailman Designpääkaupunkivuonna 2012 toteutetaan rakennuksen arkkitehtuurikilpailu.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan toteuttamaan keskustaan Elefantti-korttelin museo-keskuksen. Elefantti-korttelissa sijaitsevasta Sederholmin talosta tehdään lasten ja nuorten museotoimintaan keskittyvä ja lapsuuden historiaa käsittelevä museo.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan tanssin talon toteuttamiseen ja Hietalahden konepajahallin muuttamiseen kulttuurikäyttöön. Näissä hankkeissa on lähtökohtana, että ulkopuoliset tahot ovat päätoimijoina.
- Tuetaan kehitystä, jossa vaihtoehtoiselle eli art house-, klassikko- ja lasten elokuvakuvatarjonnalle on esitystilat keskustassa.
- Tuetaan kaupunkilaisten omaehtoista kaupunkitilan käyttöä ja jätetään asuinalueiden suunnittelussa tilaa alueiden luovalle käytölle. Tilojen tehokas ja monipuolinen käyttö myös kulttuurikäyttöön turvataan.

4. KULTTUURI - KAUPUNGIN VETOVOIMA

Kulttuurin kautta kaupungin hauskuus, toimivuus ja vetovoima lisääntyvät. Maailman designpääkaupunkivuosi 2012 on merkittävä vetovoiman lisääjä. Hankkeen myötä kaupunki voi olla edelläkävijä muotoilun hyödyntämisessä. Samana vuonna Helsinki on ollut Suomen pääkaupunkina 200 vuotta. Museoiden ja orkestereiden kansainvälinen toiminta rakentaa osaltaan kaupungin vetovoimaa. Samaa tavoitetta palvelevat myös ruokakulttuuriin ja tapahtumiin panostaminen. Helsinki on tilannut selvitykseen, jossa kartoitetaan mahdollisuudet perustaa Suomeen Guggenheim-museo. Toteutuessaan Guggenheim-museo vahvistaa Helsingin kansainvälistä näkyvyyttä ja matkailullista vetovoimaa sekä tukee siten kaupungin ja sen kulttuuri- ja elinkeinoelämän elinvoimaisuutta.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

Edistetään helsinkiläisen kulttuurin ja taiteen näkyvyyttä kansainvälisillä festivaaleilla, residensiohjelmissa ja erilaisissa yhteistyöohjelmissa.

Kaikki hallintokunnat osallistuvat Maailman designpääkaupunki 2012-hankkeeseen oman toimintansa puitteissa. Turvataan hyvien käytäntöjen jatkuminen hankkeen päätyttyä.

Nostetaan Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina 2012 –juhlavuoden teemat esiin sivistystoimen laajana yhteistyönä.

Kehitetään Helsingin tapahtumallisuutta erillisen tapahtumastrategian linjausten mukaisesti.

Kaupunki varautuu toiminnassaan Guggenheim-museon toteutukseen.

Kaupunki pyrkii aktiiviseen yhteistyöhön luovan alan yrittäjien ja korkeakoulujen kanssa